

COUP CAMPO ALEGRE

Ik draag dit boek op aan mijn vader. Hij werd op jonge leeftijd in het kader van de *Arbeitseinsatz* weggevoerd naar Duitsland. Doordat een oudere broer van hem ervoor had gekozen om zich aan te melden bij de *Waffen ss* kon hij mijn vader de gelegenheid bieden om te vluchten en de rest van de oorlog onder te duiken. Zijn belevenissen en morele dilemma's uit die tijd, waarover hij me veel heeft verteld, hebben grote betekenis als inspiratiebron voor mijn leven en werk, en dus ook voor dit boek.

COUP CAMPO ALEGRE

wouter tielkeneijer

Drugssmokkel en
witwaspraktijken
op Curaçao
ontmaskerd

WalburgPers

Uitgave en realisatie

Uitgeversmaatschappij Walburg Pers, Zutphen

Omslagontwerp

Jhartho Kempink, Design is Everything, Arnhem

Vormgeving binnenwerk

KM Grafisch Werk, Utrecht

Eerste druk, 2012

Tweede druk, 2017

© 2012/2017 Wouter Tielkemeijer, p/a Uitgeversmaatschappij Walburg Pers

© 2012/2017 Uitgeversmaatschappij Walburg Pers

www.walburgpers.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISBN 978.94.6249.284.4

NUR 330

Inhoud

Voorwoord	7
Proloog	15
1 Inleiding	17
2 Ongebruikelijke transacties	23
3 De penose onder vuur	33
4 Het Openbaar Ministerie onder vuur	53
5 Drugsmokkel	61
6 Het parlement blijft niet buitenspel	65
7 De media	85
8 Corruptie	103
9 Onder- en bovenwereld vinden elkaar	111
10 Op weg naar een bananenrepubliek	127
11 De Commissie Evaluatie Rechtshandhaving	
Nederlandse Antillen	141
12 Campo Alegre en de FOL	147
13 Dood door schuld	165
14 Campo II	171
15 Conclusie: een ernstige bedreiging voor de rechtsstaat	177
Nawoord	187

Voorwoord

Natuurlijk heb ik stilgestaan bij mijn beweegredenen om dit boek te schrijven. In de vijftien jaar dat ik officier van justitie was te Curaçao heb ik binnen het overheidsapparaat tal van misstanden waargenomen en vanuit mijn positie bovendien met elkaar in verband kunnen brengen. Door deze ervaringen openbaar te maken handel ik in ieder geval in overeenstemming met het laatste restje idealisme dat ik van mijn begintijd bij het Openbaar Ministerie heb overgehouden.

Dit boek is niet bedoeld als aanklacht tegen de drugsbestrijding zoals deze zich bij wijze van historische vergissing mondiaal heeft ontwikkeld. Vreemd genoeg geschiedde dit onder aanvoering van de Verenigde Staten, dat de gevolgen van een verkeerd aangepakte alcoholbestrijding aan den lijve heeft ondervonden. Van de drooglegging in dat land is immers alleen de maffia beter geworden.

Mijn overtuiging is dat narcoticabeleid thuishoort bij Volksgezondheid en niet bij Justitie, maar ik besef dat de internationale politiek geen oren heeft naar dit standpunt. Wat ik in mijn dertig jaar als officier van justitie en drugsbestrijder in Nederland en de Nederlandse Antillen heb gezien is: hoe groter de opsporings- en vervolgingsdruk is, hoe lucratiever en omvangrijker de productie en de handel zijn, hoe meer liquidaties in het milieu plaatsvinden, hoe sterker de maatschappij en de overheid corrumperen en hoe meer vermogensdelicten verslaafden plegen. Toen in 2003 en 2004 op de luchthaven HATO te Curaçao de 100-procentcontroles op slikkers en duwers werden uitgevoerd, steeg het aantal drugsmoorden met minstens 100 procent. Ook de vele duizenden drugsliquidaties die zijn uitgevoerd in Colombia en Mexico – om maar een paar landen te noemen – kunnen worden beschouwd als een reactie op de intensivering van de drugsbestrijding. Men dient voorts te beseffen dat het rapport van de commissie-Van Traa niet zou zijn geschreven en de daaraan voorafgaande parlementaire enquête in de jaren negentig van de vorige eeuw niet zou zijn ingesteld als de *war on drugs* niet was begonnen.

Behalve als opsporingsambtenaar bij dienstreizen naar exotische oorden heb ik nog nooit voordelen van de drugsbestrijding waargenomen. Ik ga hier niet in op alle maatschappelijke nadelen die deze met zich meebrengt, maar één effect van het drugsbeleid wil ik kort aanstippen. Het is het ontstaan van een gretige belangstelling van een deel van de advocatuur voor de strafrechtspraktijk. Voor de opkomst van de drugsbestrijding in de jaren zeventig van de vorige eeuw was er voor een advocaat geen droog brood te verdienen met strafzaken. In Nederland specialiseerden advocaten zich, op letterlijk één enkele uitzondering na, op andere rechtsgebieden. Tegenwoordig spelen veel strafadvocaten dik betaalde glamourrollen

in zittingszalen en media. Het betreft vaak zaken waarin het wat hen betreft niet in de eerste plaats om de waarheid gaat, maar vooral om de verhulling daarvan. Advocaten verhullen in ruil voor van misdrijf afkomstig geld de waarheid categorisch door hun cliënten zich te laten beroepen op hun zwijgrecht en het verder slechts te hebben over al dan niet vermeende procedurele fouten, daarbij veelal van muggen olifanten makend. In het algemeen zetten deze strategieën onvoldoende zoden aan de dijk. Rechercheurs, officieren van justitie en rechters zijn immers meestal professionals die goed opgewassen zijn tegen het optreden van strafadvocaten. Daarom worden de media en de politiek vaak te hulp geroepen. En een deel van die media, maar ook van de politiek laat zich maar wat graag voor het karretje van de verdedigers in strafzaken spannen. Wie meent dat dit belangeloos gebeurt is naïef.

De veelal met aplomb voor het voetlicht gebrachte advocatenargumentatie ter verdediging van dergelijke strategieën is dat advocaten de waakhonden van de rechtsstaat zijn; een argumentatie die is gegrondvest op het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Ik stel daar tegenover dat er inderdaad strafrechtadvocaten bestaan die ik waardeer. Zo heb ik bijzonder veel respect voor de advocaten die in het Zuid-Afrika van 1965 verzetsstrijders tegen het apartheidsregiem bijstonden. Het verdedigen van drugscriminelen in Nederland of in andere koninkrijksdelen getuigt mijn inziens echter niet van morele moed, maar van louter van geldzucht.

Ik voorspel dat mij wraakzucht als motief voor dit boek zal worden toegeschreven. Ik weet natuurlijk wat wraakgevoel is. Ik heb me door de in dit boek beschreven anti-justitiestrategie soms gekrenkt gevoeld en kwaad gemaakt. Ik heb een aantal malen gevloekt en diepgemeend gescholden – 's morgens vroeg als ik alleen was in de

badkamer. Maar wraak is niet het motief voor dit boek, al was het maar omdat ik met hiermee niemand wezenlijk kan treffen of pijn kan doen, want het meeste wat erin staat is al door de media naar buiten gebracht.

Dit boek moest geschreven worden om te verduidelijken in welke mate, en hoe, de onderwereld en de bovenwereld van het Antilliaanse koninkrijksdeel rond de millenniumwisseling tegen elkaar waren aangeschurkt. In een grote strafzaak – bekend als de Campo Alegrezaak – die ik van 2001 tot 2004 op Curaçao als officier van justitie behandelde, heb ik het bepaald voor m'n kiezen gekregen. De hoofdverdachte, de baas van het bordeel Campo Alegre, financierde ten tijde van het strafproces een tegen de politie en het Openbaar Ministerie gerichte mediastrategie. Diens gedetineerde advocaat orkestreerde deze strategie. Het was kort gezegd een media- en politiek offensief waarin ik onder meer als corrupt en bovendien als moordenaar en crimineel werd afgeschilderd. Het was niet de eerste keer dat ik constateerde (aan de hand van bij huiszoekingen aangetroffen kwitanties bijvoorbeeld) dat er journalisten zijn die voor geld heulen met een criminele groepering. Dit soort journalisten kan zich beroepen op grondrechten zoals de vrijheid van meningsuiting en van drukpers. Maar algemeen wordt natuurlijk ook aanvaard dat die rechten geen onbepaalde werking hebben. Er bestaan strafrechtelijke normen die daaraan grenzen stellen, zij het dat deze niet altijd duidelijk zijn – zoals bij het verbod op godslastering en belediging. Maar journalistieke corruptie, zoals ik het fenomeen ben gaan noemen, is als zodanig niet strafbaar. Door samenvoeging van ‘ambtelijke corruptie’ en ‘belediging’ ontstaat echter wel een strafbaar feit dat, tot artikel 261a van het Wetboek van Strafrecht (in Curaçao 273a) verheven (mijn ‘wetsvoorstel’), precies uitdrukt waar het hier om

gaat: ‘Met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaar wordt gestraft de journalist die een gift of een belofte aanneemt, wetende dat zij hem gedaan wordt teneinde hem te bewegen om met gebruikmaking van het medium waarvoor hij werkzaam is iemands goede eer of goede naam aan te randen door kennelijke leugenachtige telastlegging van een bepaald feit.’ Ik beoog hier geen heksenjacht op journalisten te ontketenen, maar wil bewustwording van het bestaan van een zorgwekkend fenomeen bewerkstelligen. Wat zich tijdens de vervolging in de Campozaak heeft voorgedaan vormt de kern van dit boek. De inhoud ervan is volledig waarheidsgetrouw.

Een andere reden voor het schrijven van dit boek is dat het me gelegenheid biedt een breed publiek een beeld te geven van wat de functie van officier van justitie in werkelijkheid inhoudt. In de beeldvorming resulteert doorgaans een veel te zwarte schildering van het Openbaar Ministerie. Een betrekkelijk gangbare en op vooroordeel gebaseerde karakteristiek van de officier luidt ongeveer als volgt: een conservatieve nogal ongenueanceerde (elk strafbaar feit als ‘ernstig’ betitelend), ietwat dommige (in elk geval dommer dan advocaat en rechter) functionaris. Het Openbaar Ministerie heeft pas nieuwswaarde als een zaak ontspoot of dreigt te ontsporen, waarbij dan al snel termen als ‘blunder’ of ‘misser’ in de krantenkoppen verschijnen. Binnen het Openbaar Ministerie wordt dan ook al heel lang nagedacht over de vraag hoe de organisatie zichzelf naar buiten toe moet ‘verkopen’. Het antwoord hierop is niet eenvoudig. De materie is vaak juridisch te gecompliceerd voor een eenvoudig oordeel, maar de grote media zijn juist tuk op snelle beeldvorming. Waarheidsvinding *pro justitia* is uit (althans behoort uit te zijn) op stapsgewijze ontdekking van niet altijd voor de hand liggende scenario’s, feiten en nuances. Vaak zijn er opsporings- of pro-

cesbelangen (denk aan bijvoorbeeld het verbod op ‘karaktermoord’ en *trial by media*, een strafprocesrechtelijk beginsel dat zich met name tegen het Openbaar Ministerie richt) of zwaarwegende belangen van derden die tot het achterhouden van informatie nopen. De verhouding met de media is in mijn loopbaan met regelmaat bron van langdurige frustratie geweest, en ik denk dat vele collega’s, opsporingsambtenaren en rechters die ervaring met mij delen. Dit boek schrijvende raakte ik iets van die frustratie kwijt, omdat mijn verhalen komen vanuit een kant van het Openbaar Ministerie die zo vaak onderbelicht blijft als gevolg van de hierboven bedoelde aspecten. In dit boek komt niet alleen de Campozaak aan de orde, maar wordt ook verwezen naar andere zaken. Aangezien die zaken inmiddels allemaal, om met de podiumdichter Johnny the Selfkicker te spreken, zijn weggezaakt in de pap der tijden, is ook een aantal remmen op de informatieverstrekking daarover in die pap verdwenen.

De kwestie die hier aan de orde is dient te worden geplaatst onder de noemer transparantie van rechtspleging. We kennen het begrip transparantie van (openbaar) bestuur en de noodzaak van die transparantie. De moderne, mondige burger verlangt ook van de overheidsinstanties die met de rechtspleging zijn belast antwoorden op door de media opgeworpen vragen en een zo groot mogelijke openheid in het beleid van die instanties, zonder dat daarbij de toga als pantser of camouflage wordt gebruikt. Mijn suggestie aan het College van Procureurs-Generaal in Nederland is om de omgang met de media vooraan te zetten op de lijst van prioriteiten voor nieuw om-beleid. Wellicht kan men beginnen een denktank bijeen te brengen die het probleem in kaart kan brengen en definiëren om tot verbetervoorstellen te komen.

Ik hoop van harte dat niemand, politicus of journalist bijvoorbeeld, dit boek zal misbruiken ter ondersteuning van de stelling dat het op de Nederlandse Antillen maar een corrupte boel is. Wat wel mag worden begrepen is dat er, waar juridisch herkenbare corruptie opduikt in die delen van het Koninkrijk der Nederlanden, strafprocesrechtelijke mechanismen op gang komen om daartegen op te treden.

Omdat dit boek een belangrijk deel van mijn memoires bevat, is het geschreven in de eerste persoon enkelvoud. De lezer dient zich te realiseren dat ik in de grote onderzoeken die ik beschrijf altijd was omgeven door een groep rechercheurs zonder wier enthousiaste medewerking die onderzoeken nimmer van de grond gekomen waren.

Proloog

‘Liever een bananenrepubliek dan een op racistische leest geschoeide natie waarin het grootste, veelal zwarte deel van het volk niet in de economie en of de regering mag participeren.’

Uit: de memorie van grieven, overgelegd aan het Hof van Justitie van de Nederlandse Antillen en Aruba d.d. 24 februari 2004 van ‘het land De Nederlandse Antillen’ in hoger beroep tegen het kortgedingvonnis van 24 januari 2004, waarin de vordering van ‘Uitgeverij De Amigoe N.v. en Maria Johanna Nederlof’ tot het mogen bijwonen van persconferenties van de toenmalige Antilliaanse minister-president, Mirna Louisa Godett (FOL), die aan de journalist Nederlof de toegang daartoe ontzegd had, was toegewezen. Het Hof heeft het eerste vonnis bevestigd.

De procureur-generaal van de Nederlandse Antillen, mr. D.A. Piar, betoogde in een installatierede op 19 september 2003 met voor-

uitziende blik onder meer het volgende: ‘De bijzondere positie van de procureur-generaal in ons rechtsstelsel is hierin gelegen dat hij ervoor dient te waken dat een aanwijzingsbevoegdheid van de minister te pas en te onpas wordt gebruikt om welgevallige beslissingen van het OM te bewerkstelligen, dan wel onwelgevallige te frustreren of te voorkomen. De gemeenschap kan er dus van verzekerd zijn dat het OM nimmer – zonder een behoorlijke afweging te maken – onder druk van wie dan ook, een vervolging zal instellen of nalaten.’